

המכללה האקדמית נתניה
בית הספר למשפטים – מסלול ערב

דיני עונשין – תשע"ז Criminal Law

מרצה: ד"ר גיא בן דוד
מתרגל: דניאל (ודים) אנסקי

נקודות זכות: 8 תואר: ראשון (מסלול ערב)	שנה אקדמית: א שפה: עברית	סמסטר: א'+ב' סוג הקורס: שיעור חובה
דרישות קדם: אין		
<p>פרטי יצירת קשר עם המרצה: guybendavid1@gmail.com פרטי יצירת קשר עם המתרגל: Vadim.88@hotmail.com שעות קבלה (יש לקבוע פגישה מבעוד מועד באמצעות המייל): סמסטר א': יום שני בשעה 17:30. סמסטר ב': יום חמישי בשעה 12:00</p>		

תיאור הקורס

הנושאים העיקריים אשר יידונו במהלך הקורס הם:

1. עקרון החוקיות (כולל פרשנות ותחולה רטרואקטיבית)
2. היסוד העובדתי של העבירה.
3. היסוד הנפשי של העבירה.
4. הרשלנות הפלילית.
5. אחריות קפידה.
6. הנסיון הפלילי.
7. צדדים לעבירה.
8. סייגים לאחריות הפלילית.

מטרות הקורס

הקורס בדיני עונשין נועד להקנות לתלמידים עקרונות כלליים במשפט הפלילי המהותי, כעולה מהחלק הכללי של חוק העונשין, התשל"ז 1977.

תפוקות למידה

עם השלמת הקורס בהצלחה, יוכל הסטודנט:

- לדעת ולהבין את מטרות דיני העונשין.
- לדעת להבין וליישם את עקרונות דיני העונשין.
- לסווג סוגים שונים של עבירות פליליות בהתאם ליסודותיהן.
- לנתח את יסודות העבירה הפלילית: יסוד עובדתי ויסוד נפשי.
- לבחון את מידת אחריותם הפלילית של שותפים שונים באירוע עברייני רב שותפים.
- לבחון האם ניתן להטיל אחריות פלילית על עושה מסוים בהינתן אירוע פלילי.
- להכיר את הסייגים לאחריות הפלילית תוך בחינת התאמתם ומידת הרלוונטיות שלהם כטענות הגנה בהליך הפלילי.

נהלי נוכחות

נוכחות חובה בכל השיעורים.

הרכב הציון

1. עבודות – 20%
2. בחינה מסכמת (בסוף שנת הלימודים) – 80%

מטלות הקורס

- (1) **שיעורים ותרגולים** - במסגרתם יידונו הנושאים המפורטים בהמשך. לקראת כל שיעור ותרגול, על הסטודנטים לקרוא את חומר הביבליוגרפיה אליו יופנו ולהיות מוכנים לדיון בו.
- (2) **עבודות** - במהלך הקורס יתבקשו הסטודנטים להגיש שלוש עבודות בכתב. הגשת שלוש העבודות היא חובה ומהווה תנאי מוקדם לגשת לבחינה אשר תערך בסוף השנה. משקלן של העבודה הראשונה והשלישית הואא 5% מהציון הסופי, בעוד שמשקלה של העבודה השנייה (שתהיה מבוססת על כל החומר שנלמד בסמסטר א') יהא 10% מהציון הסופי. הסך הכולל של משקל העבודות הוא 20% מהציון הסופי.
- (3) **בחינה מסכמת** (בסוף שנת הלימודים) - הבחינה בסוף הקורס תתבסס על כל החומר אשר נלמד במסגרת הקורס (הן בשיעורים והן בתרגולים) והן על קריאת החובה שברשימת הסילבוס. הבחינה מהווה 80% מהציון הסופי. הבחינה תערך בספרים סגורים. **תנאי למעבר בקורס הינו ציון של 60 לפחות בבחינה.** מועדי הבחינות יפורסמו בהמשך.

דרישות מעבר

1. נוכחות בשיעורים.
2. הגשת שלוש העבודות במהלך הקורס.
3. ציון 60 ומעלה בבחינה המסכמת.

רשימת סילבוס לקורס "דיני עונשין" תשע"ז

ד"ר גיא בן דוד

קריאת סעיפי חוק – חובה.

מקור המצויין בכוכבית (*) – חובה.

מקור שאינו מצויין בכוכבית הינו בגדר קריאת רשות.

מקורות משלימים:

י' לוי א' לדרמן עיקרים באחריות פלילית (תשמ"א), (להלן: לוי ולדרמן)
 ש"ז פלר יסודות דיני עונשין (תשמ"ד, תשמ"ז, תשנ"ב), (להלן: פלר)
 גבריאל הלוי תורת דיני העונשין (2009) כרכים א' + ב' (להלן "הלוי").
 יורם רבין ויניב ואקי דיני העונשין (מהדורה שלישית, 2014) כרכים א' + ב'.
 מגמות בפלילים- לאחר עשור לתיקון 39 לחוק העונשין (אלי לדרמן, קרן שפירא-אטינגר ושי
 לביא עורכים, 2010).

חומר הלימוד לסמסטר א'

1. עקרון החוקיות

- חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
 חוק העונשין, תשל"ז – 1977, ס' 17-1, 34כא.
 פקודת הפרשנות, סעיף 1.
 * ע"פ 4424/98 סילגדו ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד נו (5) 529 (2002)
 * ע"פ 53/54 אש"ד נ. היועץ המשפטי, פ"ד ח' 785 (1954) (השופט חשין פסקאות 1-4, 16-25;
 השופט זילברג פסקאות 1-9, 16).
 * בג"ץ 6358/05 ואנונו נ' אלוף פיקוד העורף, תק-על (1) 06 (1) 320 (2006), סעיפים 1, 20-21
 * ע"פ 3520/91 תורג'מן נ. מדינת ישראל, פ"ד מז (1) 441 (1993)

1.1 פרשנות

- * ע"פ 77/64 ברנבלט נגד הי"מ, פ"ד יח (2) 70, עמודים 79-82 (1964)
 * ע"פ 281/69 בר-שלום נ' מדינת ישראל, פ"ד כג (2) 85 (1969)
 * ע"פ 787, 881/79 מזרחי נ. מדינת ישראל, פ"ד לה (4) 421 (1980)
 * ע"פ 677/83 בורוכוב נ. יפת, פ"ד לט (3) 205 (1985) ההחלטה של השופט ברק.
 * רע"פ 3237/99 אהובה לוי נ. מדינת ישראל, תק-על 99 (3) 243 (1999)
 * דני"פ 7383/08 אונגרפלד נ' מדינת ישראל, (פורסם בנבו, 11.7.2011), הש' ריבלין
 פסקאות 1-3, הש' פרוקצ'יה פסקאות 1-24, 39-46.
 * ע"פ 5463/11, 6328/11 פלונית נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 26.2.2013)
 רע"פ 229/12 צבי כהן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.10.2012)
 ע"פ 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נד (1) 145 (2000)
 ע"פ 10736/04 מרדכי כהן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 26.9.2006)
 ע"פ 8831/08 מדינת ישראל נ' אחמד אלשחרה (פורסם בנבו, 30.6.2010)
 דני"פ 10987/07 מדינת ישראל נ' ברק כהן (פורסם בנבו, 2.3.2009)

- ע"פ 9628/09 **שרעבי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 1.3.2012)
 א' לדרמן, " מטרת החיקוק, המטריה הנורמטיבית, ופרשנות בפלילים", **הפרקליט** לו 159 (1986)
 א' ברק, "הקונסטיטוציונליזציה של מערכת המשפט בעקבות חוקי היסוד והשלכותיה על המשפט הפלילי (המהותי והדיוני)", **מחקרי משפט** יג 5 (1996)
 א' ברק, "על פרשנותה של הוראה פלילית", **מחקרי משפט** יז 347 (2001)

1.2 תחולת דיני העונשין לפי זמן עשיית העברה

- סעיפים 4-6 לחוק העונשין.
 * ע"פ 4002/01 **קורקין נ' מדינת ישראל**, נו(4) 250 (2002)
 * מ"ח 8390/01 **אקסלרוד נ' מדינת ישראל**, תק-על(4) 474 (2005)
 עפ 8831/08 **מדינת ישראל נ' אחמד אלשחרה** (פורסם בנבו, 30.6.2010)
 רע"פ 8273/13 **עיריית תל-אביב נ' חיימוביץ** (פורסם בנבו, 25.12.2014)

1.3 תחולת דיני העונשין לפי מקום עשיית העברה

- סעיפים 7-17 לחוק העונשין.
 רע"פ 1178/97 **כהנא נ' מדינת ישראל**, פ"ד נא (3), 266 (1997).

2. היסוד העובדתי של העבירה

חוק העונשין תשל"ז – 1977, ס' 18

2.1 רכיבי היסוד העובדתי (מעשה, נסיבה, תוצאה)

- * ע"פ 3338/99 **פקוביץ נ. מדינת ישראל**, פ"ד נד(5) 667 (2000) השופטת ביניש פסקאות 13-15.
 * ע"פ 2831/95 **אלבה נ. מדינת ישראל**, פ"ד נ (5) 221 (1996) השופט מצא פסקאות 22-23, השופט ברק פסקאות 2-5, השופט גולדברג 1 - 7.
 * ע"פ 5224/97 **מדינת ישראל נ. שדה אור**, פד"י נב(3) 374 (1998)
 * ע"פ 697/98 **סוסצקין נ מדינת ישראל**, פד"י נב(3) 289 (1998)
 * רע"פ 1178/97 **כהנא גדליהו נ. מדינת ישראל**, פ"ד נא (3) 266 (1997)
 ע"פ 2910/94 **יפת ואח' נ. מדינת ישראל**, פ"ד נ(2) 221 (1996) 471-474, השופט שטרסברג כהן פסקאות 7-11.

2.2 החזקה (תרגול)

- חוק העונשין, תשל"ז-1977, ס' 34 כד (הגדרת החזקה), ס' 144, ס' 413.
 פקודת הסמים המסוכנים (נוסח חדש), תשל"ג – 1973, סעי' 7-11.
 * ע"פ 250/84 **הוכשטט נ. מדינת ישראל**, פ"ד מ (1) 813 (1986)
 * ע"פ 7362/01 **סעד נ. מדינת ישראל**, פ"ד נז (2) 241 (2002)
 * ע"פ 3514/91 **אבו רקייק נ' מדינת ישראל**, פ"ד מו(5) 126 (1992)
 ע"פ 7282/08 **אבו עמרה נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 13.1.2010)
 ע"פ 1922/02 **מדינת ישראל נ' זביידה**, פ"ג נח(4) 880 (2004)
 ע"פ 8416/09, 8435/09, 9300/09, 9631/09 **עמיר מולנר ואח' נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו 9.6.2010)
 ע"פ 1345/08 **איסטחרוב נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 18.5.2009)

2.3 מחדל

- חוק העונשין תשל"ז – 1977 ס' 18, 262, 322-326, 368א
 חוק לא תעמוד על דם רעך תשנ"ח – 1998
 * רע"פ 10709/03 רוס נ' מדינת ישראל, תק-על 05 (3) 36 (2005)
 * רע"פ 7519/97 שכטר נ. מדינת ישראל, פ"ד נב (2) 663 (1998)
 * ע"פ 115/77 לב ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד לב (2) 505 (1978) (השופטת בן פורת פסקאות 1-2, 7.
 * ע"פ 119/93 לורנס נ. מדינת ישראל, פ"ד מח (4) 1 (1994) (השופט ד' לויין פסקאות 28-31, השופט בד').
 * ע"פ 450/86 גילה נ. מדינת ישראל, פ"ד מ (4) 826 (1986)
 * ע"פ 1713/95 פרידמן נ. מדינת ישראל, פ"ד נ(1) 265, (1996) (השופט קדמי פסקה 5.
 * רע"פ 3626/01 וייצמן ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד נו (3) 187 (2002)
 * ע"פ 66/88 מדינת ישראל נ' אפרתי, פ"ד מג(1) 847 (1989)
 * ע"פ 3164, 2247/10 ימיני וסימון נגד מדינת ישראל (פורסם בנבו, 12.1.2011) פסק' 1, 19-21, 39-63.
 * ע"פ 35/52 רוטנשטרייך נ' היועמ"ש, פ"ד ז(1) 58 (1953)
 * State v. Davis 335 S.E. 2d 375 (1985) (וירג'יניה, ארה"ב)
 * R v. Pittwood, [1902] 19 T.L.R 37 (אנגליה)
 * R. V. Instan, [1893] 1 Q.B 450 (אנגליה)

מ' קרמניצר וש' ראם, "המחדל בדין העונשין", ספר תמיר 197 (יוסף תמיר ואורה הירש עורכים – 1999)
 יצחק קוגלר, "דרישת החובה לפעול בדיני המחדל הפלילי: הצדקת הדרישה, היקף חלופה והעיון הפורמלי של החובות לפעול", מחקרי משפט כ' 201 (2003)
 יצחק קוגלר, "האם כל חיקוק המטיל חובה לפעול משמש מקור חובה לצורך הרשעה בעברות גרימה מחדליות?", מחקרי משפט כ' 379 (2003)
 דני סטטמן, "לא תעמוד על דם רעך" – מחובת הזהירות לחובת השומרוני הטוב" מחקרי משפט טו 89 (1999)
 ניר הנדל, "חוק לא תעמוד על דם רעך, התשנ"ח – 1998: השראה ומציאות", מחקרי משפט טז (תשס"א) 229 (2001)
 מרדכי קרמניצר וליאת לבנון-מורג "על הצורך במקור חובה לשם כינון העבירה של סיוע במחדל" עלי משפט ד 175 (2005)

2.4 סיבתיות

- סעיף 18, 309 לחוק העונשין.
 * ע"פ 341/82 בלקר נ. מדינת ישראל, פ"ד מא (1) 1 (1986) (השופט בייסקי פסקאות 1-3, השופטת שטרסברג כהן כל ההחלטה) (1986)
 * ע"פ 418/77 ברדריאן נ. מדינת ישראל, פ"ד לב (3) 3 (1978) (השופט שמגר פסקות 1-12)
 * ע"פ 402/75 אלגביש נ' מדינת ישראל, פ"ד ל (2) 561, 567-578 (1976)
 * ע"פ 119/93 לורנס נ' מדינת ישראל, פ"ד מח (4) 1 (1994) (השופט ד' לויין פסקאות 34-40.
 * ע"פ 707/83 פטרומיליו נ. מדינת ישראל, פ"ד לח (4) 821 (1984)
 * ע"פ 47/56 מלכה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד י 1543 (1956)
 * ע"פ 5870/01 חסיין נ. מדינת ישראל, פ"ד נו (1) 221 (2002)
 * ע"פ 8827/01 שטרייזנט נ. מדינת ישראל, נו(5) 506 (2003) (השופט חשין פסקאות 26 – 35.
 * ע"פ 9723/03 מדינת ישראל נ. בלזר, נט(2) 408 (2004)
 * ע"פ 311/72 צברי נ. מדינת ישראל, פ"ד כז (2) 505 (1973)
 * ע"פ 84/85 ליכטנשטיין נ. מדינת ישראל, פ"ד מ (3) 141 (1986)

- * דני"פ 983/02 יעקובוב נ. מדינת ישראל, פ"ד נו (4) 385 (2002)
- * ע"פ 482/83 מדינת ישראל נ' סעיד, פ"ד לח (2) 533 (1984)
- * ע"פ 4230/99 אבו ג'נאם נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 34 (2001)
- * ד"נ 12/63 ליאון נ' רינגר, פ"ד יח(4) 701 (1964)
- * ע"פ 566/86 חוסיין נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(2) 777 (1988)
- * ע"פ 10023/06 טואלבו נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 34 (2009)
- * ע"פ 3158/00 מגידיש נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 80 (2000)
- * ע"פ 9647/10 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 3.1.2013)
- * דני"פ 404/13 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 15.4.2015)

3. תנאים מוקדמים לנשיאה באחריות פלילית

3.1 קטינות

חוק העונשין, סעיף 134.

3.2 העדר שליטה

חוק העונשין סעי' 34, 34 יב, 34 יד

- * ע"פ 415/68 כרמל נ. מדינת ישראל, פ"ד כב (2) 803 (1968)
 - * ע"פ 382/75 חמיס נ. מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 729 (1976)
 - * ע"פ 118/53 מנדלברוט נ. היועץ המשפטי, פ"ד י 281, 318-319 (1956)
- מאיר דן-כהן, "רצייה כתנאי לאחריות פלילית", הפרקליט כט (תשל"ה) 364

3.3 אי שפיות הדעת

חוק העונשין, סעי' 34 ח

חוק העונשין, סעי' 300 א

חוק לטיפול בחולי נפש, תשנ"א – 1991, ס' 1, 15, 21, 24, 28-29

חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב – 1982, ס' 170

* רע"פ 2675/13 מדינת ישראל נ' רן רפאל וחנון (פורסם בנבו, 3.2.2015)

* ע"פ 118/53 מנדלברוט נ. היועץ המשפטי, פ"ד י 281, 289-90, 311-313 (1956)

* ע"פ 186/55 מיזאן נ' היועמ"ש, פ"ד יא 769 (1957)

* ע"פ 2947/00 מאיר נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4) 636 (2002).

* ע"פ 5266/05 זלנצקי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 22.2.2007) סעי' 34 לפס"ד של השי' ארבל.

* ע"פ 7761/95 חמאד נ. מדינת ישראל, פ"ד נא (3) 245 (1997)

* רע"פ 6382/11, 5340/12, קאדריה וצבישב נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 9.6.2013) פיסקאות לב-נד לפסק דינו של השופט רובינשטיין.

* ע"פ 3617/13 יעקב טייטל נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 28.6.2016)

תפ"ח (מחוזי- ב"ש) 502/01 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, 5.5.2003)

ע' פרוש, "אי שפיות, העדר שליטה וסעיף 34 ח של חוק העונשין (תיקון מס' 39) (חלק מקדמי

וחלק כללי), תשנ"ד – 1994, "עיוני משפט כא" 139 (1998)

עדי פרוש, "משמעות הביטוי "חסר יכולת של ממש" בתיקון 39 וגבולות האחריות הפלילית"

מגמות בפלילים- לאחר עשור לתיקון 39 לחוק העונשין 367 (אלי לדרמן, קרן שפירא-אטינגר

ושי לביא עורכים, 2010)

חומר הלימוד לסמסטר ב'

4. היסוד הנפשי של העבירה - מחשבה פלילית

סעיפים 19-22, 90א, 298, 300, 300א, 301 לחוק העונשין.
 לוי ולדרמן, עמ' 396-410
 פלר, חלק א' עמ' 485-502
 רות קנאי "דיני עונשין – התפתחות ומגמות" עיוני משפט כג 717 (2000)
 יובל לוי "היסוד הנפשי בעבירה – גווניו במושג המחשבה הפלילית", ספר שמגר - מאמרים
 חלק ב' 5 (2003)

4.1 היסוד ההכרתי: מודעות ותחליף של "עצימת עיניים"

חוק העונשין תשל"ז – 1977 סעיף 20, 90א
 סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס – 2000 (ס"ח 293).
 * ע"פ 291/62 אבו רביעה נ. היועץ המשפטי, פ"ד יז 2913 (1963)
 * ע"פ 3417/99 הר שפי נ. מדינת ישראל, נה(2) 735 (2001) השופט חשין פסקאות 23-46.
 * ע"פ 538/89 ורשבסקי נ. מדינת ישראל, פ"ד מד (2) 870 (1990).
 * ע"פ 7704/13 מרגולין נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 8.12.2015) – פסק' 42-50 לפס"ד של השופט הנדל.
 * ע"פ 5612/92 מ"י נ. בארי ואח', פ"ד מח (1) 347 (1993) השופט שמגר פסקאות 94 – 101 ;
 השופט חשין פסקאות 15-18 ; השופט גולדברג פסקאות 3-7.
 * ע"פ 5424/91 פלוני נ. מדינת ישראל, פ"ד מו (4) 497 (1992)
 * ע"פ 115/00 טייב נ. מדינת ישראל, נד(3) 289 (2000) השופט אנגלרד פסקאות 1-44.
 * ע"פ 5938/00 אזולאי נ. מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 873 (2001)
 ע"פ 621/76 באשי נ. מדינת ישראל, פ"ד לא (3) 60 (1977) השופט אשר פסקאות 1-2, 8-9.
 ע"פ 1282/07 בן אבו נ. מדינת ישראל, תק-על 2007 (3) 1121 (2007)
 רות קנאי "המחשבה הפלילית הנדרשת לנסיבות העבירה" מחקרי משפט יא 147 (1994)
 רות קנאי "האמנם תמיד דין אחד לחושד וליודעי?" מחקרי משפט יב 433 (1995)
 יי קוגלר, "על דרישת המודעות כלפי הנסיבות בחלק הכללי של חוק העונשין", פלילים ה(1)
 149 (1996)
 מ' גור-אריה, "חובה פלילית למנוע פשע – אימתי מוצדקת", מחקרי משפט יז 355 (2002)
 קרן שפירא אטינגר "עצימת עיניים- סיפור על שועלים ועל יענים" ספר מנשה שאווה 625
 (אהרון וברק ודניאל פרידמן עורכים, 2006).

4.2 המישור החפצי - פיזיות

סעי' 20, 90א לחוק העונשין.
 * ע"פ 11/99 ויניצקי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(2) 145 (1999).
 * ע"פ 1100/93 סובאח נ. מדינת ישראל, פ"ד מז (3) 635 (1993)
 * ע"פ 4463/00, מדינת ישראל נ. אבו אלהוא, פ"ד נה (3) 327 (2001)
 * דני"פ 3285/98 יאסר נ. מדינת ישראל, תק-על 98 (3) 1577 (1998)
 * ע"פ 3158/00 מגדיש נ. מדינת ישראל פ"ד נד (5) 80 (2000)
 * ע"פ 2569/00 דהן נ. מדינת ישראל, פ"ד נה (2) 613 (2001)
 * ע"פ 3841/94 צלנקו נ. מדינת ישראל תק-על 94 (3) 767 (1994)
 * ע"פ 2376/12 הינדאוי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 23.6.2013)
 * דני"פ 404/13 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 15.4.2015)
 ע"פ 1/52 דויטש נ. היועץ המשפטי, פ"ד ח 456 (1954)
 ע"פ 419/68 מדינת ישראל נ. רפאל, פ"ד כב (2) 749 (1968)
 ע"פ 1196/99, ממדוב נ. מדינת ישראל, פ"ד נה (1) 700 (1999)

- * ע"פ 4230/99 אבו ג'נאם נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 34 (2001)
- ת.פ. (מחוזי ת"א) 40016/07 מדינת ישראל נ' אסותא מרכזים רפואיים בע"מ, תק-מח 2009(1) 12439 (2009) וכן ערעור על פסק דין זה: ע"פ 4512/09 ד"ר סבטלנה רוסו נ' מד"י (פורסם בנבו, 31.8.2010)
- ק"ר שפירא-אטינגר "קלות הדעת במשפט הפלילי: האם יש משקל לדעת? מחקרי משפט יד 179 (1997)
- רות קנאי "דיני עונשין – התפתחות ומגמות" עיוני משפט כג 717 (2000)
- דנה פוג'י "תאונת דרכים" מול "הקטל בכבישים" – הריגה בנהיגה והיסוד הנפשי החסר" מגמות בפלילים - לאחר עשור לתיקון 39 לחוק העונשין 275 (אלי לדרמן, ק"ר שפירא-אטינגר ושי לביא עורכים, 2010).

4.3 המישור החפצי-כוונה

- חוק העונשין תשל"ז – 1977 סעיף 20, סעיף 90א
- * ע"פ 3126/96 יגאל עמיר נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 638 (1996).
- * ע"פ 63/58 עג'מי נ' היועמ"ש, פ"ד יג 421 (1959) עמודים 422-425 ; 431-432.
- * ע"פ 677/83 בורוכוב נ. יפת, פ"ד לט (3) 205 (1985)
- * ע"פ 172/88 וענונו נ. מדינת ישראל, פ"ד מד (3) 265 (1990) הנשיא שמגר פסקאות 20 – 23, השופט גולדברג
- * ע"פ 6411/98 מנבר נ. מדינת ישראל, נה(2) 150 (2000) פסקאות 49-51.
- * ע"פ 2831/95 אלבה נ. מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 221 (1996) השופט מצא פסקאות 1 – 8, 17 – 21, 35 – 40, השופט ברק פסקאות 6 – 10, השופט גולדברג פסקאות 8 – 9, השופט דורנר פסקאות 7 – 8.
- * ע"פ פוליאקוב נ' מד"י, פ"ד נג(1) 289 (1999) השופט אנגלרד פסקאות 7, 12-22.
- * ע"פ 5446/99 אלימלך נ. מדינת ישראל, נו(4) 49 (2002)
- * ע"פ 5640/97 רייך נ. מדינת ישראל, נג(2) 433.
- * ע"פ 6269/99 פלוני נ. מדינת ישראל, פ"ד נה (2) 496 (2001)
- רע"פ 9818/01 ביטון נ. סולטן, נט(6) 554 (2005)
- ע"פ 1599/08 לוינשטיין נ. מדינת ישראל (פורסם בנבו, 19.2.2009)

4.3.1 "כוונה תחילה" (היסוד הנפשי בעבירת הרצח)

- סעי' 300, 303 לחוק העונשין.
- * ע"פ 46/54 היועץ המשפטי נ' סגל, פ"ד ט 393 (1955)
- * ע"פ 30/73 שמולביץ' נגד מדינת ישראל, פ"ד כז(2) 598 (1973)
- * ע"פ 3071/92 אזואלוס נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(2) 573 (1996).
- * ע"פ 3126/96 יגאל עמיר נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 638 (1996).
- * דני"פ 1042/04 ביטון נ' מדינת ישראל, תק-על 60(4) 2221 (2006).
- * ע"פ 502/10 מחאמיד נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 22.10.2012)
- * ע"פ 9604/04 כריכלי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 4.9.2007)
- * ע"פ 747/14 יונתן בן היילו ימר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 31.5.2016) פסקאות 1-10, 58- סוף פסק הדין (בכללותו).
- תפ"ח (ב"ש) 1130/09 מדינת ישראל נגד סומך (פורסם בנבו, 24.1.2013)
- ע"פ 10209/06 אל הייזל נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 3.9.2012)
- ע"פ 1426/12 מוזפר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.1.14)

- יורם שחר "האדם הסביר והמשפט הפלילי", הפרקליט לט 78 (1989)
- * אורית קמיר "איך הרגה הסבירות את האישה- חום דמם של 'האדם הסביר' ויהישראלית המצויה בדוקרינת הקינטור בהלכת אזואלוס" פלילים ו' 137 (1997)

5. רשלנות

- סעי' 21, 304 לחוק העונשין.
- * ע"פ 196/64 היועץ המשפטי נ. בש, פ"ד יח (4) 569 (1964)
- * ד"נ 15/64 בש נ. היועץ המשפטי, פ"ד יט (1) 309 (1965)
- * ע"פ 364/78 צור נ. מדינת ישראל, פ"ד לג (3) 626 (1979)
- * דנ"פ 983/02 יעקובוב נ. מדינת ישראל, פ"ד נו (4) 385 (2002)
- * ע"פ 4188/93 לוי ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד מט (1) 539 (1995)
- * ע"פ 35/52 רוטנשטרייך נ. היועמ"ש, פ"ד ז 58 (1953)
- * י' שחר, "האדם הסביר והמשפט הפלילי", הפרקליט לט 78 (1989)
- ע' אזר, "אשמה פזיזות ורשלנות במשפט הפלילי", עמ' 58 – 69 (תל אביב, 1999).
- מ' גור-אריה, "הצעת חוק העונשין (חלק מקדמי וחלק כללי) תשנ"ב – 1992", משפטים כד 9, 28-32 (1994)
- מ' קרמניצר, "על הרשלנות בפלילים: יסוד נפשי, יסוד עובדתי או שניהם גם יחד", משפטים כד 71 (1994)
- עדי פרוש "אחריות מוסרית, אחריות פלילית, וערך כבוד האדם – על התפתחויות בחקיקה הפלילית בישראל" מחקרי משפט יג 87 (1996).
- רות קנאי "רשלנות כבסיס לאחריות פלילית: האם חל שינוי בעקבות תיקון 39?" מגמות בפלילים- לאחר עשור לתיקון 39 לחוק העונשין 245 (אלי לדרמן, קרן שפירא-אטינגר ושי לביא עורכים, 2010)

6. אחריות קפידה (תרגול)

- סעי' 22 לחוק העונשין.
- * ד"נ 11/65 גדיסי נ. היועץ המשפטי, פ"ד כ (1) 57 (1966)
- * רע"פ 26/97 לקס נ. מדינת ישראל, פ"ד נב (2) 673 (1998)
- * רע"פ 1875/98 אורן בנגב מתכות בעמ' נ. מדינת ישראל, פד"י נד(4) 529 (2000)
- * רע"פ 4184/02 לוי נ. מדינת ישראל, תק-על 02 (2) 2638 (2002)
- * רע"פ 2929/04 מדינת ישראל נ' אוחנה, תק-על 07(2) 4650 (2007)
- * ד"נ 17/59 מאור מזרחי נ. היועץ המשפטי, פ"ד יד 1882 (1960)
- * ע"פ 1060/97 בן עטר נ' מדינת ישראל, נא (5) 321 (1997).
- י' רווה, "היקף תחולת סעיף 22 לחוק העונשין – עבירות של אחריות קפידה", משפטים לב (תשס"ב) 177.

7. עקרון המזיגה

- * ע"פ 2588/90 ורטנר נ. מדינת ישראל, פ"ד מו (4) 712 (1992)
- * ע"פ 334/74 ג'מאמעה נ. מדינת ישראל, פ"ד כט (2) 29 (1975)
- * ע"פ 156/58 היועץ המשפטי לממשלה נ' חכם, פד"י יג 651 (1959)
- * ע"פ 742/78 טל נ' מדינת ישראל, פ"ד לג (3) 449 (1979)
- * ע"פ 867/85 מחרבי נ' מדינת ישראל, פ"ד מב (2) 802 (1988).
- ר' שפירא, "מבנה היסוד העובדתי של העבירה", מגמות בפלילים עיונים בתורת האחריות הפלילית, (א' לדרמן עורך, תשס"א) 113.

8. הניסיון לדבר עבירה

סעי' 28-25, 34 ד' לחוק העונשין.

- * ע"פ 180/83 סרור נ. מדינת ישראל, פ"ד לח (2) 444 (1984)
- * ע"פ 5150/93 סריס נ. מדינת ישראל, פ"ד מח (2) 183 (1994)
- * ע"פ 9511/01 קובקוב נ. מדינת ישראל, פ"ד נו (2) 687 (2002)
- * ע"פ 400/88 עית' נ. מדינת ישראל, פ"ד מד (1) 778 (1990)
- * ע"פ 401/99 מצארווה נ. מדינת ישראל, פד"יי נג(3) 561 (1999)
- * ע"פ 5767/14 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.6.2015)
- * ע"פ 675/85 גרציאנו נ. מדינת ישראל, פ"ד מ (3) 763 (1986)
- * ע"פ 9849/05 מדינת ישראל נ' ברואיר, תק-על 2006 (4) 1894 (2006).
- * ע"פ 1996/11 עבדל נחאל נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 23.12.2014) פסקאות 1-7, 27-38 לפס"ד של השופט דנציגר וכן את פסק דינו של השופט הנדל.
- * ע"פ 8200/11 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 3.9.2012)
- * ע"פ 1599/08 לוינשטיין נ. מדינת ישראל (פורסם בנבו, 19.2.2009)

R. v. Robinson [1915] 2 K.B 342

ד' ביין "הערות לעבירת הניסיון לאור תיקון 39 לחוק העונשין", המשפט ג 297 (1996)
מ' גור אריה "על ההבחנה בין הכנה לניסיון" משפטים לב 505 (2002)

9. צדדים לעבירה (לרבות אחריות נגרת)

סעי' 34 - 29, 260-262 לחוק העונשין.

- * ע"פ 4389/93 מרדכי נ' מדינת ישראל, פ"ד נ (3) 239 (1996)
 - * ע"פ 1639/98 דהן נ. מדינת ישראל, פ"ד נה(4) 501 (2001) פסקאות 1, 8 עד הסוף.
 - * ע"פ 3390/98 רוש נ' מדינת ישראל, פ"די נג(5) 871, 877-878 (1999)
 - * ע"פ 4188/93 לוי ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד מט (1) 539 (1995)
 - * ע"פ 4693/01 מדינת ישראל נ' בביזאיב, פ"ד נו(5) 580 (2002)
 - * ע"פ 807/99 מדינת ישראל נ. עזיזאן, נג(5) 747 (1999)
 - * ע"פ 5686/07 בסטיקאר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 17.2.2011)
 - * ע"פ 8704/09 יחזקאל באשה נ' מד"יי (פורסם בנבו, 11.11.2012) השופט הנדל:
פסקאות 1-8, 19-31; השופט עמית פסקאות 6-13; השופט גובראן – כל פס"ד.
 - * ע"פ 6365/12 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 9.10.2013)
 - * ע"פ 8469/99 אסקין נ. מדינת ישראל, פד"יי נה(2) 65 (2001) השופטת בייניש פסקאות 10-12.
 - * ע"פ 992/03 מדינת ישראל נ. סוגאקר, תק-על 03 (2) 3929 (2003)
 - * ע"פ 7894/03 מסראווה נ' מדינת ישראל, תק-על 08 (1) 2391 (2008)
 - * ע"פ 9282/00 ירחי נ. מדינת ישראל, פ"ד נה (5) 759 (2001)
 - * ע"פ 4317/97 פוליאקוב ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד נג (1) 289 (1999)
 - * ע"פ 320/99 פלונית נ. מדינת ישראל, פ"ד נה (3) 22 (2001)
 - * ע"פ 11131/02 יוספוב נ. מדינת ישראל, פד"יי נח(3) 917 (2004)
 - * ע"פ 2796/95 פלוניס נ' מדינת ישראל, פ"ד נא (3) 388 (1997) הנשיא ברק ס' 25-38, השופט חשין – הכל.
 - * ע"פ 11331/03 קיס נ' מדינת ישראל, נט(3) 453 (2004) פסקאות 1-2, 22-41.
 - * ע"פ 92/89 פלוניס נ' מדינת ישראל, פ"ד מג (3) 24 (1989)
 - * רע"פ 3626/01 שלומי וייצמן ואח' נ' מדינת ישראל, נו (3) 187 (2002)
 - * ע"פ 6292/11, 5706/11 רוני רון ומארי פיזם נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 11.12.2014)
 - * דנ"פ 1294/96 משולם ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד נב (5) 1 (1998)
 - * ע"פ 8573/96 מרקדו ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד נא (5) 481 (1997) פסקאות 1-4, 82-93.
 - * ע"פ 1285/03 עשור נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 29.9.2003)
 - * ע"פ 4424/98 סילגדו ואח' נ. מדינת ישראל, פ"ד נו (5) 529 (2002)
 - * ע"פ 4800/11 אימן מגיס נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 31.1.2013)
- מ' גור אריה, "צדדים לעבירה – תיקון 39 לחוק העונשין במבחן הפסיקה" מגמות בפלילים-

עיונים בתורת האחריות הפלילית 83 (עורך אלי לדרמן, 2001)
 א' אנקר, "על ההבחנה בין המבצע בצוותא למסייע", **מחקרי משפט** יז 339 (2002)
 מ' קרמניצר ולי לבנון, "בית המשפט כמסייע לדבר חקיקה: על הסיוע לדבר עברה ועל
 הפרשנות בפלילים", **מחקרי משפט** יז 403 (2002)
 רות קנאי "דיני עונשין – התפתחות ומגמות" **עיוני משפט כג** 717 (2000)

10. טעות במצב דברים (תרגול)

- סעיף 34 יח לחוק העונשין.
 * ע"פ 5938/00, **אזולאי נ. מדינת ישראל**, פ"ד נה (3) 873 (2001)
 * ע"פ 4188/93 **לוי נ. מדינת ישראל**, פ"ד מט (1) 539 (1995) השופט גולדברג פסקה 23.
 * ע"פ 54/49 **היועץ המשפטי נ. עסלה**, פד"י ד 496 (1950)
 * דנ"פ 1294/96 **משולם נ. מדינת ישראל**, פ"ד נב (5) 1 (1998) השופט מצא פסקאות 8 – 15.
 * ע"פ 2534/93 **מליסה נ' מד"י**, פ"ד נא(2) 597, 608-609 (1997)
 * ע"פ 115/00 **טייב נ' מד"י**, פ"ד נד(3) 289 (2000)
 * ע"פ 9112/07 **חייפץ נ' מד"י**, תק-על 2411 (2) 08 (2008)

11. טעות במצב משפטי (תרגול)

- * ע"פ 389/91 **מדינת ישראל נ. ויסמרק ואח'**, פ"ד מט (5) 705 (1996)
 * ע"פ 1182/99 **הורביץ נ. מדינת ישראל**, פד"י נד(4) 1 (2000) השופט אור פסקאות 36 – 39.
 * ע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ. בורוביץ**, נט(6) 776 (2005) פסקאות 1-3, 95-96, 177-183.
 * ע"פ 172/78 **טל-סופרמרקט נ. מדינת ישראל**, פ"ד לב (3) 634 (1978)
 * ע"פ 845/02 **מדינת ישראל נ' תנובה**, תק-על 129 (4) 07 (2007)
 ר' קנאי, "העדר מודעות ליסודות העבירה או טעות במצב המשפטי: העבירה של הפרת
 אמונים כדוגמה", **מגמות בפלילים- עיונים בתורת האחריות הפלילית** 203 (א' לדרמן עורך,
 2001)
 מ' גור-אריה, "הסתמכות על עצה מוטעית של עורך דין – האם פוטרת מאחריות פלילית?",
עלי משפט ב 33 (2002)